

Datum:	22-9-2013 (9.30)
	Zoetermeer (HA)
Votum / zegengroet	
Openingslied	Liedboek 360
Gebed	
Kinderlied	Gezang 149
Eerste schriftlezing:	Job 1 : 13 - 2 : 3
Zingen:	Psalm 22 : 1 en 2
Tekst	Job 2 : 3
Preek	
Amenlied na de Preek	Gezang 174
Viering Avondmaal / voorbede	
zingen bij tafeldekken:	Sela : "Ik ben " (mmv combo Emil van Hoffen)
tafel 1	
Lezen:	Job 16 : 16 - 21
Zingen:	Psalm 22 : 10
tafel 2	
Lezen:	Job 19 : 23 - 27
Zingen:	Psalm 22 : 13
Afsluitend gebed	
Offers	
Wet	Interactief (zie p. 8 v.d. liturgie) Gemeente spreekt vetgedrukte gedeelten hardop mee.
Slotzang	Gezang 111
Zegen	De Heer zegent jullie en beschermt jullie, De Heer kijkt jullie welwillend aan en is jullie genadig, De Heer heeft jullie lief en geeft jullie vrede

Intro: Welke God dien ik eigenlijk?

We gaan deze morgen door met onze serie over het boek Job.

Vorige week stond de vraag centraal: waarom dien ik God eigenlijk?

We hoorden hoe Satan, door deze vraag over Job te stellen, God uitdaagt.

God wordt voor de vraag geplaatst of Jobs vroomheid echt belangeloos is.

Of is Job zo vroom omdat hij zoveel krijgt van God?

En dus voor ons de vraag: dienen wij God, omdat we daar beter van hopen te worden?

Of dienen we God omdat we gewoonweg ontzag hebben voor God en verder niets?

God geeft Satan de kans om de proef op de som te nemen, bij Job.

Zo sloten we de vorige keer af. Satan gaat welgemoed op weg. Hij is er van overtuigd dat hij Job en God uit elkaar kan spelen. En ook God heeft er alle vertrouwen in. Hij weet dat hij Job kan bewaren, ook in grote tegenspoed.

Deze week laat God ons nog een beetje dichterbij komen.

Vorige week kregen we een kijkje in de hemel. Nu is God, wanneer hij Satan opnieuw ter verantwoording roept, weer heel open. We kijken hem in het hart.

En daarom wil ik vandaag de vraag stellen: Welke God dien ik eigenlijk?

We willen buigen voor Gods tweede gebod, en geen gesneden beelden dienen. Anders gezegd: we willen God dienen zoals hij zich in zijn Woord aan ons laat kennen.

En dus is de vraag. Wat leren we uit Job 2 over de God die wij met een oprecht hart mogen dienen. Klopt dat een beetje op het beeld dat we in onze geoofsopvoeding hebben meegekregen?

God is goed,

De eerste vraag is dan: Is God goed?
Dienen wij een goede God?

Een van de dingen die we over God belijden, bijvoorbeeld in de Nederlandse Geloofsbelijdenis is dat hij “goed” is, en zelfs, “een zeer overvloedige bron van al het goede.” Dat is een prachtige belijdenis, die steunt op veel bijbelteksten. Zowel in het Oude als het Nieuwe Testament.

“Ja waarlijk: God is goed voor Israël!” jubelt Psalm 73.

“Hij koestert ons vanaf onze geboorte, en steunt ons totdat we oud en grijs zijn”, weet Jesaja. En Jakobus stelt: “Elke goede gave komt van boven, van de Vader van de hemellichten.”

Prachtig, en overtuigend. Maar waar komt dan het kwaad vandaan? Die vraag kun je niet ontlopen. Want ook dat is er. Er is ziekte, en verdriet. Er gebeuren rampen, en er vergaan schepen. Komen die dingen uit een andere bron misschien?

Is er, naast God, nog een ander eeuwig wezen, dat de belichaming is van het kwaad?

Neen, daar geloven we niet in. God is eeuwig, en daarin is God uniek.

Als er kwaad is, dan moet het tijdens of na de schepping zijn ontstaan.

Tijdens Gods schepping wordt het kwaad, dat in de Bijbel vaak wordt gesymboliseerd door het water of de zee, op zijn plaats gezet. De vernietigende kracht van het water wordt door God geneutraliseerd, en in de goede Schepping is water een eerste levensvoorwaarde.

Komt het kwaad dan misschien voort uit de zondeval? Dat lijkt een heel goede verklaring. In de Bijbel wordt immers gezegd dat Adam, door te zondigen, de zonde in de wereld heeft gebracht en door de zonde de dood?

Maar dat is weer alleen mogelijk wanneer de dood er voor die tijd al was. En ook de mogelijkheid om te zondigen hadden Adam en Eva van nature. En de satan was al ongehoorzaam geworden, voordat hij Adam en Eva verleidde.

Zij hebben het kwaad niet uitgevonden, maar doorgelaten. Toegelaten in hun leven, en toen konden ze op eigen kracht niet meer terug.

Maar de dood was er voor die tijd al wel. God dreigt er al mee, vóór zondeval.

Ook in de goede schepping heeft de dood een plaats. Het zaad sterft in de aarde, en de opschietende planten zijn mens en dier tot voedsel. Na de zondeval gaat de dood niet langer aan de mens voorbij. Dan keert ook hij terug naar de aarde die hem heeft voortgebracht.

In de geschiedenis van Job ontdekken we ook iets over Gods verhouding tot het kwaad. Satan krijgt in hoofdstuk 1 vers 12 toestemming om Jobs bezit, ook zijn liefste bezit, te gronde te richten. Dat laat God toe.

Maar hier, in Hoofdstuk 2 vers 3 zegt God: Jij hebt mij er toe aangezet om Job te gronde te richten.” Dan lijkt het eerder alsof God *zelf* de ondergang van Job heeft bewerkstelligd.

Het is niet goed te begrijpen. In de geloofsleer werd hier vanouds de term “actieve toelating” voor gehanteerd. Die term helpt ons weinig verder, want hij is al even onbegrijpelijk. Immers, als je iets *toelaat*, of *toestaat* dan ben je passief. En wanneer je actief bent, dan doe je de dingen zelf.

Er zit weinig anders op dan de tekst serieus te nemen zoals hij er staat. God geeft de Satan toestemming, maar loopt daarna voor de verantwoordelijkheid niet weg. Ik heb dit toegelaten, zegt God, en ik ben er op aanspreekbaar. Ik ga ook over het kwaad in deze wereld. God is goed, en de bron van al het goede. Maar dat sluit kennelijk niet uit dat hij ook het kwaad in zijn schepping beheerst en hanteert.

almachtig,

Dat laatste wordt ook uitgedrukt in de belijdenis dat God *almachtig* is. Wij dienen een almachtige God,

Almachtig, dat wil zeggen, machtig over alles. En dat is goed voor ons. Deze belijdenis heeft in de gereformeerde traditie een vaste plek gekregen bij de doop. Wanneer we gedoopt worden in de naam van de Vader, dan verklaart en verzegelt ons God de Vader, dat hij ons tot zijn kinderen en erfgenamen aanneemt. Hij zal mij daarom van al het goede voorzien en al het kwade van mij weren of voor mij doen meewerken ten goede. Een enorm rijke belofte van de Almachtige Schepper van hemel en aarde.

Maar dan terug naar Job. Daar lijken de zaken toch een beetje anders te liggen. Daar zien we de Almachtige, die zich er toe laat aanzetten om Job te gronde te richten. En dat ook nog eens “zonder reden”. Hoe veilig moet ik me voelen bij zo’n God?

Het kan inderdaad heel grillig overkomen, als een uit de hand gelopen weddenschap tussen God en de Duivel. Maar dan heb je niet het hele verhaal gelezen. We zagen in hoofdstuk 1, dat Satan twijfelt aan Jobs oprechtheid. En ook aan Gods zuivere bedoelingen. Satan stelt dat Job alleen maar trouw is aan God, omdat hij door God wordt verwend. Het is een winstgevende deal voor beide partijen.

God weet wel beter, en daarom laat hij het gebeuren dat Job alles kwijtraakt. En God wist inderdaad waarmee hij bezig was. Zijn beschermende hand lag als een muur om Jobs zijn leven, en ook om Jobs geloofsleven.

Voor God was deze test niet spannend. Hij wist van te voren wat er uit zou komen. Daarom stelt God dat hij Job “zonder reden” geruïneerd heeft. Voor God was deze beproeving niet nodig. God was sowieso al overtuigd van Jobs oprechtheid.

In vers 22 lezen we: ondanks alles zondigde Job niet. En daar is God blij mee en hij is er trots op.

Op het eerstvolgende hemelse werkoverleg prijst God opnieuw zijn dienaar Job, met een exacte herhaling van zijn eerdere lofprijzingen. Aan Job is niets veranderd!

Maar de Satan staat volstrekt met lege handen. En ook dat laat God voelen.

Ook dat is een effect van de exacte herhaling: “Heb je ook op mijn dienaar Job gelet, Satan?” Ben je nu eindelijk overtuigd, Satan? Door dit zinloze geweld?

Wanneer we ons een beeld van God willen vormen aan de hand van het boek Job, moeten we beseffen dat het een heel uitzonderlijke vertelling is. Job is steenrijk en supervroom. De rampen zijn totaal en komen in één dag. Het is niet realistisch, en zo is het ook helemaal niet bedoeld. Job is bedoeld als een leerzaam gedicht.

En het wil ons zeggen: ook wanneer God in jou leven ruimte geeft aan het kwaad, aan verdriet, aan ziekte, of aan verleiding, is hij in staat en bereid om je vast te houden. Wat er ook gebeurt. Al verlies je al je bezit, al sterven al je kinderen, dan nog is er een muur om je leven. Een muur waar Gods tegenstander niet overheen kan klimmen. Die muur is God zelf. Bij Hem, ja, in Hem ben je veilig.

en rechtvaardig,

En is onze goede en almachtige God eigenlijk wel rechtvaardig?
Dienen we een rechtvaardige God?

Dat is een vraag, waar je bij het lezen van Job in elk geval niet omheen kunt.

Daar wordt bladzijden lang over doorgeboemd. Vanaf hoofdstuk 5.

Maar ook in hoofdstuk 2 wordt al een begin gemaakt.

Daar zegt Job, na alles wat hem is overkomen: De HEER heeft gegeven en de HEER heeft genomen, de naam van de HEER zij geprezen.

Een diepe belijdenis. Als je meekijkt in de tekst zie je dat Job driemaal in één zin de naam "HEER" noemt. Alleen al daarvan gaat een boodschap uit. Later keert deze manier van spreken terug in de priesterzegen.

Moge de HEER u zegenen en u beschermen,

Moge de HEER het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn,

Moge de HEER u zijn gelaat toewenden en u vrede geven.

Tegen de verwachting van Satan in blijft Job met ontzag over deze HEER spreken. Zijn naam moet geprezen worden. Niet om wat hij geeft, maar om wie hij is.

Ook als het tegen zit, ook als het onvoorstelbare gebeurt.

Maar Job geeft ook een eerste voorzet als het gaat om Gods rechtvaardigheid. Hij beseft dat hij naakt is geboren en naakt zal sterven. Dat is voor mensen de nullijn. Alles wat je in dit leven verwerft, komt *er bij*. Sterker nog: dat krijg je van God er bij. Je hebt het niet verdiend. Het is van God, en jij hebt het in bruikleen. God heeft het volste recht om het zijne terug te nemen.

Ik denk dat we die belijdenis van Job niet altijd zo gemakkelijk zullen naspreken.

Vaak hebben we, naar ons eigen idee, hard gewerkt voor onze spullen. En zo geleidelijk een bezit opgebouwd. Groter of kleiner. De westerse samenleving is sterk op dit denken ingesteld. En dat gaat beide kanten op. Wanneer je niet hard hebt gewerkt, moet je ook niet zeuren wanneer je naderhand weinig te makken hebt. Dan had je maar gewoon je diploma's moeten halen. En naar betere banen solliciteren.

We schrijven onze eigen voorspoed graag toe aan de onze goede prestaties en tegenspoed van een ander graag diens zijn matige prestaties. En onze eigen tegenspoed schrijven we graag toe aan pech. En andermans voorspoed schrijven we toe aan puur geluk. Zo werkt ons rechtvaardigheidsgevoel ongeveer.

Dus wanneer iets of iemand ons ontvalt, terwijl we wel echt ons best hebben gedaan, dan wringt het. Dan gaan we zoeken naar een oorzaak. Gewoon pech gehad, dat is het simpelst. Maar liever gaan we op zoek naar een oorzaak die we kunnen beïnvloeden.

Daar kunnen we heel druk mee zijn.

Denk dan eens terug aan Job: de HEER heeft gegeven en genomen. Op wat ik had, had ik geen recht. God stelt me op de proef, en dat doet zeer, maar onrechtvaardig is hij niet.

En dan is er een nog veel diepere laag in Gods rechtvaardigheid. En die is ook veel moeilijker te aanvaarden. God kijkt niet alleen naar de individuele mens, hij kijkt ook naar de mensheid als geheel. En dan ben je gauw uitgepraat. Dan staan we, als mensheid, als kinderen van Adam en Eva, per definitie in het rood.

Wij wilden het toch zo graag zonder God proberen? Wij wisten het toch beter dan Hij?

Dat was een eigen keus, waarmee we de zonde, en het verdriet en de dood in huis haalden. Dat wisten we van te voren en het was onze eigen schuld.

Dat God toen alsnog reddend ingreep, was volstrekt onverdiend.

Dat was genadig en liefdevol.

Wees blij dat Gods rechtvaardigheid niet op het individuele niveau blijft steken. En dat niet ieder mens krijgt wat hij persoonlijk verdient.

In Job, het leerzame gedicht, wordt dit simpele schema stap voor stap afgebroken en ongeldig verklaard. Want Job wordt geruïneerd en hij lijdt, terwijl hij de meest rechtvaardige mens is van zijn tijd.

En zo worden de geesten van de gelovigen rijp gemaakt voor een nog veel groter wonder. In plaats van Gods dienaar Job, verschijnt Gods Zoon op het toneel. Om ons mensen en om ons behoud heeft hij de menselijke natuur aangenomen. Hij lijdt, niet als een rechtvaardig mens, maar namens de hele mensheid. Zijn lichaam werd voor ons, gebroken. Tot een volkomen verzoening van al onze zonden.

Hij werd door God verlaten, opdat wij nooit meer door God verlaten zouden worden.

Zo werden we door Jezus lijden gerechtvaardigd.

En zo dienen wij een rechtvaardige God, zonder een spoor van angst

Want hij wil eeuwig onze genadige Vader zijn.

maar ook onbegrijpelijk.

God is goed en almachtig en rechtvaardig.

Maar ook onbegrijpelijk

Vandaag hebben we iets willen leren over de God die wij dienen. Ik hoop dat meer kennis leidt tot groter ontzag. Maar we sluiten af met een belijdenis die ons bescheiden maakt. God is onbegrijpelijk, en ondoorgrondelijk.

Uit het boek Job kunnen we veel leren over God, ook als we ons realiseren dat God zich aansluit bij ons voorstellingsvermogen. Het boek Job is een leerzaam gedicht, dat ons niettemin voor blijvende vragen plaatst. God openbaart zich in zijn woord, maar laat zich niet definitief in kaart brengen, door alles wat we in de Bijbel lezen

En ook dat besef leert ons om te kijken naar Jezus. Hij wordt in de Bijbel “Het Woord” genoemd. Wanneer de *geschreven* woorden van God ons niet duidelijk zijn mogen we ze opnieuw lezen in het licht van Jezus. Want hij is het licht van de wereld.

En dan valt er een wonderlijk nieuw licht op de aloude geschiedenis van Job.

We herkennen Job als voorloper en als voorproef van Jezus, de werkelijk rechtvaardige dienaar. Die de straf voor ons allen draagt, die de dood overwint en die de Satan van het toneel verdrijft. Voortaan staat daar geen aanklager en tegenstander meer, maar een pleitbezorger, die het voor ons opneemt.

En zo komt er ook weer een groot feest, waar de oudste broer al zijn broers en zussen uitnodigt. Waar wij niet de dood vinden, maar het leven genieten. En waar Jezus met ons nieuwe wijn zal drinken in het koninkrijk van God.

Tot die tijd is hij pleitbezorger in de hemel, en gastheer aan de Avondmaalstafel.

Onbegrijpelijk, maar toch. Wees getroost en bemoedigd met dat vooruitzicht wanneer je in dit leven moeite schuld en gebrokenheid moet ervaren.

Amen

Verwerkingsvragen

1. Algemeen: Begin de bespreking eens met een open ronde. Daarbij komen vragen aan de orde als:
 - Wat sprak me in deze preek aan?
 - Wat was voor mij een nieuwe gedachte, een nieuw licht op de tekst?
 - Wat deed deze preek me? Welke gevoelens leverde hij op?
 - Ben ik in beweging gebracht, heb ik er voornemens aan onteend?
2. In de preek wordt de vraag gesteld waar het kwaad in de Schepping vandaan komt. Daarbij wordt een aantal varianten in de uitlegtraditie besproken.
 - Hoe keek je daar tot nu toe zelf tegenaan?
 - Kun je uit de voeten met de uitspraak dat de mens het kwaad “doorgang heeft verleend”?
3. In het derde deel van de preek wordt iets gezegd over het rechtvaardigheidsgevoel in de westerse samenleving.
 - Herken je het geschetste beeld?
 - Probeer zelf voorbeelden te bedenken van situaties waarin je je onrechtvaardig behandeld voelde door God. Hoe ben je daar mee omgegaan?